

Viðkomandi hefur sjálfandi noyðst til at «tíkið lán» uppá húsið, antin tóð hann bygdi tað, ella av neyð seinri á tey kor, sum okkara lánstóðir fyriskriva; sum oftast er tað »Færo Amts Sparekasse», sum lænt verður frá, og tær treytnir, sum hann lænar pening uppá, er sum kunnugt 5% um árið, og síðani at rinda lánið aftur í 10 ár.

Tann maður, sum so hefur lænt pening, hefur sjálfandi gjørt tað við góðum treysti til framtíðina, at honum fór at eydnast at rinda bæði prosentir og frádráttur aftur til tað fyriskrivaðu tíð; men tað hefur síðani misseyndast fyrri honum, vegna tær ringu innlögu, sum verið hava nú frammanundan hjá fiskimonnum í 1926 og 1927.

Lat meg nú taka ein fiskimann til dømi: hann hefur fingið eitt lán úr Sparikassanum, stórt 1500 kr., hann hefur so í rentum og frádrátti at rinda yvir 200 kr. um árið, tey fyrstu árin í hvussu er. »Ringt er at hava hjallin á sjónum», sigur orðatakið, og tað má viðkomandi fiskimaður í dýrum dómi sanna, hann fór út á sjógvn (við skipi) í góðum treysti at vinna sær pening fyrri seg og síni, og síðani at rinda sínar skuldir aftur, men hvat var úrslitið? neyðars 5—600 krónur fyrri alt streivið umborð í skipinum, og hjá mongum fiskimanni gevur tann tíð, hann er heima, lítlan ella ongan pening; so hesar 5—600 kr. bæði til at fæða og klæða familjuna, (hjá mongum er stórir barnaflokkur), og rinda gott 200 kr. fyrri lán har burturav, til húshald verða so bert gott 300 kr. eftir, men hvat fæst burturúr teim eitt heilt ár? ja spyr bara teir fiskimenn um tað, sum hava havt »hjallin í sjónum» tey harrans ár 1926 og 1927, og tú vilt óivað fáa tað svar aftur frá teim: at hungursbændi má knýttast fastari, og sjálvt um tað er rubba so fast, sum tað kann rubbast, eru vit ikki nú mentir at rinda tær skuldir, sum vit hava plikið okkum til at rinda fyrri lánið, og tí má tað »sviða sum svøllum».

Tey nevndu ár 1926 og 1927, sum so synderliga misseynduðust hvat peningi viðvíkti, er óivað størsti ársakin til, at so mangur fiskimaður nú fær durafjórðingn av peningagrískum sakforurum. Nú er spurningurin: kann eingin bót fást her uppá? Kunnu Føroya álitismenn — løgtingsmenn — sita við koldum blóði sum áskoðarar til, at ein partur av tí sokallaða »føroyska kjarnanum», fiskimonnum, verður gjørdur húsavillur. Kann Føroya Løgting ikki gera nakað har? Eg meini já! Tað er eitt gamalt orðatak sum sigur: »Forföll bróta allar lógir», og hvat er tað annað enn forföll, at fiskimenn í hesum farnu árum ikki hava verið mentir at uppfalla sínar lántreytir! Tí meini eg, at okkara løgtingsmenn máttu kent tað sum sína plikt at arbeiði, fyrri at lántreytirnar verða gjørdar lagaligari enn áður, serliga fyrri ognaleysar lánarar! og tað kundi, eftir minari meining, gjørt á tann hátt, at táð slík forföll falla fyrri, sum tey, eg her havi nevnt hjá fiskimonnum, at lánstóðirnar tá ikki kravdu frádrag, men bara rentur, so vildi mangt heim verið spart, sum annars verður oytt, og so vildi óivað verið gleði innanfyri eitt slíkt heim, hvar nú bara er sorg og gremjan. Teir menn, sum stjórna Havnar Sparikassa, kunnu óivað ikki bota um tey nevndu viðurskiftir, teir mugu gera sum treytirnar

TAÐ SIGST

at eitt kilo av prentusvertu er í virði eins og eitt kilo av gulli, um hon verður nýtt til lýsingar og kunngerir.

Men tað hóskar tíverri ikki altíð. Tað velst um hvar maður ella handilsfelag lýsa, og fyrri at vera visur í at prentunarsverta verður væl nýtt og at tað er lonandi at lýsa, eiga tygum at senda lýsingar til

„Føroya Social-Demokrat“.

Tann ið lýsir mikið, selur nógv.

siga, men Føroya Løgting mátti tó kunna gjørt nakað í tann rætting, tí eg veit ikki betur, enn at Havnar Sparikassi er landsins peningagrunnur, og skuldi so verið til at hjálpt landsins bornum á besta hátt, men okkara løgtingsmenn sýnast lítið at leggja í tann ognarleysa fiskimannin, uttan táð valg stendur fyrri, tá er fiskimaðurin mettur høgt, men annars verður lítið lagt lag í hann.

Tað er ein kend sak, at ein stórir partur av fiskimonnum, serliga húsmonnum, eru noyddir til at læna frá reidurum, táð farið verður til skips um várið, og hjá teim flestu má tað verða varur, sum læntar vera, peningur fæst ikki til muns frá teim, og hetta lán verður, sum vituligt er, tíkið uppá tann fiskin, sum svimur á teim íslensku bankum ella fiskigrunnum, og tað er hjá mongum eitt dýrt lán, tí tær vorur, sum reidurir selur fiskimanninum, eru sum oftast ein góðan mun dýrari enn tær kundu fingist frá øðrum, um reinur peningur var at rinda fyrri tær við; men hann fæst, sum sagt, ikki frá teim nógvu, sjálvt um fiskimaðurin, (sum hin danski jarnaðarmaðurin segði), stendur so eygnjúkur við húgvuni í hondini aftanfyri diskin og biður bønliga um tað.

Endiliga skal eg nevna eitt dømi afturat um, hvussu fiskimaðurin verður hagreiddur við tí, sum hann lænar: Ein fiskimaður segði fyrri mær nú ein dagin, hann hevði lænt eitt sindur av peningi frá skipara sínum í Íslandi, íslenskur peningur var tað, og viðkomandi skipari hefur síðani sent rökning til reidarin fyrri henda pening til at taka peningin burturav »avrokningini» hjá viðkomandi manni, men tá vóru tær íslensku krónurnar, ið læntar vóru í Íslandi, vórnar danskar krónur. Sum kunnugt var ein íslenskr króna í vár ikki meiri í virði enn o. u. 82 oyrr, men skiparin smæðist ikki fyrri at taka o. u. 20% av tí virðinum, sum hann hefur lænt sínum egnu skipmonnum, sum so sjálfandi kenur honum sjálvum, til góðar, ja eg kvíði stóruga fyrri, at tað er meiri enn hesin eini skiparin, sum soleiðis ber seg at: tað kanska er tí, at teir fáa óvlla hýru ímóti fiskimonnum? tí teirra hýra er bara 6 ferðir so hog sum midal fiskimanna! ella kanska teir siga sum so, at tann sum nógv hefur, hann skal fáa meir! Ja, undarlig viðurskiftir eru! men fiskimaðurin má lúta undir, ið hvussu tað víkir ella vendir. D. K.

Úr Føroyum.

Tórshavn.

Det første Juletræ i Thorshavn.

Da »Tingakrossur» i sit Jule-nummer fortæller sine Læsere, at det i Aar er 50 Aar siden den første Juletræsfest fejredes i Thorshavn, finder vi Anledning til at bemærke: at det er 62 Aar siden, det første Juletræ blev tændt i Thorshavn.

For 62 Aar siden afholdtes Juletræsfest i »Føtastovuini». Arrangøren var en engelsk Missionær, Jamieson, der paa det Tidspunkt opholdt sig paa Færøerne. Til denne Juletræsfest var alle Thorshavns Born indbudte, og enkelte af Gæsterne lever endnu — og har overfor os fremsat denne Oplysning.

„Vinarlig hjún“.

Um jólni — annað jólakvöld og sunnukvöldið millum jól og nýár hefur sjónleikur av norskum skaldi Thorvald Tu, »Vinarlig hjún», umsettur til Føroyskt av Nyholm Debess, verið spældur í Sjótleikarhúsinum.

Hetta er ein stuttligur sjónleikur og »vinarlig hjún» eigur av rættum at standa í »gásar-eygum», tí hitt vinarliga er nú so sum so; men spælið var frálíka væl spælt, serliga kundi Læars fáa lútur fram tá hann á sínum skrinkilsbeinum —, hann spælur gaml knarkur — gongur við springarastigi, stoðugt við springarastigum, og á einum ótelsum Kollfarmáli siga síni yndisord »tí narra ikki meg» og Lisa, Ólavur og Elinborg hjálpa honum væl at halda stásið við líka. Fólk stuttleikaðu sær og tey sum spældu og hjálpti til eiga vára tókk fyrri teirra óeginnyttuga starv.

Fjøltnir.

Byraadsvalget.

Deltagelsen i Valget til Byraadet i Aar har været saa lille som nogensinde, siden der første Gang foretoges Byraadsvalg.

Hovedsagen er naturligvis den middelalderlige Bestemmelse om »at den til Udpantning forfaldne Skate», skal være betalt for at Vedkommen-de kan være Vælger, Stiller eller Kandidat. Og naar Byraadet til at begynde med bekendtgjorde, at Skatten til 31. December skulde være betalt, var der mange, der rykkede Brynene, da denne Omgang med borgerlige Rettigheder kunde føre med sig at man en skønne

Dag kunde støde paa en Bekendtgørelse om at næste Aars Skat skulde være betalt. Men heldigvis var det en Fejltagelse fra Byraadets Side, der senere blev rettet.

Naturligvis vilde Valget have faldet meget anderledes ud, hvis Socialdemokraternes Liste ikke blev erklæret ugyldig, da man opdagede, at der iblandt Stillerne ogsaa fandtes en Mand, der stod et Kvartal i Restance. Socialdemokraterne har derfor overhovedet ikke deltaget i Stemmeafgivningen.

Men berettiget Opsigt har det alligevel vakt, at midlertidige Borgere har mødt meget godt op ved Valgbordet. Resultatet af den enorme Deltagelse fra den Side vil vi afvente og udtale os om, naar Thorshavns Kommuneskole udbedres og moderniseres og kommer til at staa fuldt paa Højde med den Overklasseskole der hedder »Færøernes Melem og Realskole».

De valgte Byraadsmedlemmer er:

(»Føroya væl»):

Johns. O. Joensen, Amtslæge H. Heerup, Redaktør Poul Nielsen, Politibetjent O. Breckmann, Smed Jens M. Poulsen, Arbejdsmand Jacob Vilhelmsen. (Havnar framburðsfelag):

Vandmester Nyholm Debess, Skibstilsynsmand J. Joensen. (Udenfor Partierne):

Vandinspektør J. Z. Arge.

„Vardin“.

VIII. bind av »Vardanum», 7 og 8 hefti er útkomið og inniheldur: Hitt ævnlíga gonguverkið, eftir H. M. Ejdesgaard. Orðabókka-ummal, eftir Simun av Skarði. Gamalt sálmalag, eftir J. Waagstein. M. A. Jacobsen skrávar nokur vøkur orð um vevingarskeiðið á háskúlanum summari 1928. Um ymiskar kvøðingarátt skrávar Sophus Pedersen.

»Vardin» er væl útbúgvn, sum væmligt. Og heilt framfrá frálík er skaldsagan eftir H. M. Ejdesgaard, ið olli eiga at lesa við hug.

Kvívik.

Vegarbeiðini.

I fjórtevur vórðu her frá bygdini 300 m. av koyrivegi gjørdir eftir tí planlagdu veglongdini Kvívik—Sunnaragjógv.

Tað skuldi vera fyrri at avhjálpá arbeiðsloysi; tá sluppu allir fram at arbeiða sum vildu, men lønin, vit finga, var synderliga lítil — bert 30 oyrrir um tíman!

Men nú aftur í heyst vórðu okkurt um 700 m. av koyrivegi útbjóðaðar. Fyrr hevði tað altíð verið so, at tær treytnir hava verið lagdar við, at teir, sum hava tíkið stykkin, skulu hava eitt vist tal av fólki, fyrri tann skuld, at teir, ið høvdu hug at arbeiða, skuldu sleppa fram: men nú var øðrvísi verið. Nú vórðu ongan freytir lagdar við. Nú galt bert um at spara fyrri teimum, sum eftir øllum dómum koma at hava mesta brúk av vegnum, so at teir ongan vegskat koma at betala, tí rimuligt varð bjóðað lægri tá ið ongar treytnir vóru álagdar, um hvussu nógv fólk teir skuldu hava. Hetta forir nú við sær, at alt vegarbeiðið er nú í hondunum á nokrum monnum, meðan ein stórir partur gongur og sýgur uppá labbarnar. Men var tað fyrri at avhjálpá arbeiðsloysi, at gera vev í fjor, so má tað jú eisini vera tað i ár; tí tíðirnar eru ikki stórt betri nú enn tá.

Eg spyrji, um tað er rætt av forstándarskapinum, at lata vegarbeiðið bliva gjørt uppá henda máta, at stórir parturin av arbeiðarunum ikki sleppa at fáa lut í tí peningi, sum í grundini er almenn ogn.

Kvívtkskingur.

Tvøroyri.

Á Bankanum.

Ein motorbátur av Tvøroyri hefur verið úti á bankanum og roynt eftir fiski, men lítið hefur borið til. Hóast veðrið ikki kundi væntast stórt betur hesa tíð á árinum, fingist ikki meiri enn 30 torskur. So har er ikki nógvur fiskur — fyrri snørunum ið hvussu er.

Ísvirki á Tvøroyri.

Sum fólk ið kunnugt tók Løgtingið heldur kaddiga móti tí áheitan, ið arbeiðsmenn á Tvøroyri sendi inn á ting viðvíkjandi stundningi til ísvirki.

Táð ríkisstjórnin hevði sagt kortanci til lottarið, sá út til, at hetta týðandi mál skuldi falla niður fyrri. Men ársnær, sum Suðuroyingar eru, góðust teir ikki kortini. Teir lótu tekna so mikið av peningi, ið fæst kundi, og so fór starvsbróður okkara P. M. Dam løgtingsmaður til Danmarkar at kanna líkindini til at fáa framt hesa sök, hóast Løgtingið har seg undan við at svara jú og meina nei.

Dam hefur nú verið í Danmark meira enn ein mánað, og nú frættist frá honum, at alt er gingið í rættlag viðvíkjandi peningaspurninginum, og nú er at savna tilboð um at seta upp ísvirki.

Kommunalvalget i Norge.

I de norske Byer, som optalte deres Stemmer den første Nat, erobrede Arbejderpartiet 19 Mandater og tabte 3. Kommunisterne tabte 3 Mandater og vandt 1. Arbejderpartiet havde en Netto-gevinst paa mellem 30 og 40 Mandater. Det er altsaa ganske givet, at Arbejderpartiet har sejret stort, men Enderesultatet bliver dog næppe saa godt som ventet, idet man ikke har faaet Flertallet i alle de Byer, man med en Smule Held kunde have faaet det i. Som nu Oslo. Her var der en Rekord-Stemmeafgivning, idet Stemmepercenten var 84,9 mod 81,9 ved Stortingsvalget.

Resultatet af den forelobige Optælling fra Kommunevalget i Oslo foreligger nu. Efter dette vil Arbejderpartiet sikkert faa 42 Mandater, muligvis 43, Højre og frisisinde Venstre 40 eller 39 og Venstre 2 Mandater.

Stillingen var tidligere saaledes: Højre og frisisinde Venstre 41, Arbejderpartiet 40, Kommunisterne 1 og et kristeligt Ædruelighedsparti 2 Mandater.

Efter dette skulde der altsaa være en Mulighed for, at Arbejderpartiet fik det absolutte Flertal. Arbejderpartiet fik kun 42 Mandater og havde godt 61,000 Stemmer af 126,468 afgivne Stemmer.

I Trondhjem, hvor Arbejderpartiet havde Overskud af Stemmer ved Stortingsvalget, mangler der 1 Mandat i, at Arbejderne har Flertallet. Heller ikke Bergen blev erobret, og i Drammen, hvor Arbejderpartiet havde Overvægt ved Stortingsvalget, har Arbejderpartiet maattet aflevere et Mandat, skønt det i Forvejen manglede to i at have Flertallet.

